

TRIBUNA

L'any 68, un esdeveniment global

Jaime Pastor

Professor de Ciència Política de la UNED i editor de la revista Viento Sur

En el cinquantè aniversari de l'Esdeveniment que va significar l'any 68 tornen les interpretacions, per a tots els gustos. N'hi ha que tracten de reduir-lo únicament al que va passar a França, país que va ser sens dubte l'epicentre d'aquell any, ja que fou on la mobilització va arribar al seu zenit mitjançant la vaga general més massiva de la seva història. Amb tot, s'oblida la dimensió global que va tenir aquell any, sobretot si l'estenem a anys anteriors i posteriors en el que un creixent corrent de la historiografia ha definit com "els anys 68". N'hi ha també que es limiten a afirmar que es va tractar d'una mera rebel·lió juvenil i universitària oblidant que, si bé una nova generació estudiantil va ser protagonista de moltes de les revoltes en diferents llocs del món, també hi va haver una participació d'àmplies capes de la classe treballadora i d'altres generacions, no només a França sinó també a Itàlia i en altres punts. D'altres, en limiten l'abast a una revolta cultural, un fet innegable però que implica negar la dimensió profundament polític que va portar a qüestionar els règims aleshores dominants tant a França com a Txecoslovàquia, Mèxic, Itàlia i a d'altres països.

Més enllà del debat al voltant de les (re)interpretacions del 68, sembla ja difícil negar el lloc que ocupen a la història aquells "anys 68" com una "revolució en i del sistema-món", tal com sosté Immanuel Wallerstein. Perquè si bé és cert que aquelles revoltes no van culminar, ni tan sols a França, en revolucions triomfants, sí que es van viure com un moment històric de ruptura amb els consensos dominants de llavors entre i dins dels dos grans blocs –l'occidental i el soviètic–; i això enmig del desafiament que els moviments antiimperialistes, amb el poble del Vietnam com a principal referent, estaven practicant davant la congelació de l'*statu quo* mundial per part de les dues superpotències. Va ser, en resum, com ho van definir Maurice Blanchot i Herbert

Marcuse, un “Gran Rebuig” de l’ordre global que s’havia anat instaurant des de finals de la Segona Guerra Mundial, que tornava a posar en el centre del debat la possibilitat de “canviar el món” i “transformar la vida”.

“ Més enllà de les (re)interpretacions del 68, sembla ja difícil negar el lloc que ocupen a la història aquells “anys 68” com una “revolució en i del sistema-món” ”

També es pot ressaltar la dimensió que va tenir en aquesta revolta global la crítica als grans partits de l’esquerra, tant la socialdemocràcia com, de forma més desigual, els partits comunistes occidentals, per considerar-los integrats al sistema i actuar com a “partits d’ordre” enfront a aquests moviments. Va ser aquest rebuig el que va generar la recerca d’una altra política i, amb això, la proliferació de noves organitzacions amb referents ideològics maoistes, trotskistes, consellistes o llibertaris que van apostar per projectes revolucionaris que creien possibles –i que van témer molts dels seus enemics. Tanmateix, molt aviat es van trobar amb una contraofensiva des de dalt que va tenir els seus inicis en el cop d’estat de Pinochet el setembre de 1973 i, després, en la derrota de la revolució portuguesa el novembre de 1975, que donaria pas a la llarga onada neoliberal en la qual encara estem immersos arran de l’esgotament del cicle d’expansió econòmica de la postguerra.

És per tant necessari recordar la commoció global que va significar aquell Esdeveniment i la centralitat que va tenir el Maig-Juny francès dins d’aquest, però sense subestimar la rellevància de la primavera txecoslovaca (que lluitava per una democràcia socialista), el setembre mexicà (que es va enfrontar a “la dictadura perfecta” del PRI), el “maig rampant” italià (enfrontat a l’“estratègia de la tensió” de l’Estat) o la confluència entre el moviment pels drets civils, el moviment estudiantil i el de rebuig de la guerra del Vietnam que va tenir lloc als EUA. En tots aquests indrets i en molts més van confluïr trets comuns: l’“alliberament de la paraula” (Michel de Certeau), les pràctiques assembleàries, l’ocupació dels carrers i en molts casos dels llocs de

treball i d'estudi, l'assaig d'experiències comunitàries alternatives, l'enorme creativitat en àmbits molt diferents,...; la conformació, en definitiva, d'una subjectivitat rebel i antiautoritària compartida.

“ La fractura i el subsòl oberts pel 68 van crear el marc adequat per a la irrupció dels nous moviments socials, com el feminisme i l'ecologisme ”

Centrant-me més en el cas de França, va ser en aquest país on tots aquests trets es van manifestar de forma més extensa i massiva, si bé no van arribar a assolir prou força per conduir, almenys, a la caiguda del règim gaullista. Amb tot, al llarg del mes clau de maig i part de juny, sí que es van desenvolupar dues dimensions que, utilitzant les caracteritzacions de Boltanski i Chiapello, es poden definir com la “crítica social” i la “crítica artista” del capitalisme: la primera, anava dirigida a la denúncia del capitalisme com a font de misèria i de desigualtats, però també de l'egoisme; la segona, se centrava en el rebuig del sistema com a font de desencant i d'opressió en les diferents esferes de la societat i de la vida quotidiana. En resum, apuntaven a la crítica de l'explotació i de l'alienació, per anar més enllà del compromís fordista-keynesià en aquell temps hegemònic i de l'“alliberament” a través del consum, i reivindicar una autonomia al voltant d'un “nosaltres” (que aleshores era encara masculista) davant l'heteronomia sistèmica.

Van ser la fractura i el subsòl (Edgar Morin) oberts pel 68 - malgrat la seva derrota política (amb les consegüents frustracions, desesperacions i cooptacions pel sistema de molts dels seus protagonistes)- els que van crear el marc adequat per a la irrupció dels anomenats convencionalment “nous moviments socials”. Perquè, si bé no es pot qualificar aquell Esdeveniment de feminista, “sense el 68 no s'hagués produït el feminisme com a fenomen de masses”, ja que “va forçar una generació de dones a arreglar els seus comptes amb la política” (Lidia Cirillo), portant així a totes les seves conseqüències la fórmula “allò personal és polític”. El mateix podria dir-se de

l'ecologisme, basant-se en la crítica de l'urbanisme capitalista i de la vida quotidiana, de la qual Henri Lefebvre en va ser pioner, així com en la denúncia de la societat de l'espectacle i de consum, procedent sobretot de la Internacional Situacionista. Un ecologisme que, especialment a Alemanya i la Gran Bretanya, es va fusionar amb un pacifisme radical, convertit en protagonista d'un potent moviment de rebuig de l'amenaça de guerra nuclear durant els anys 80 del segle passat.

“ Les brases del Maig del 68 es mantenen vives i continuen generant moviments potencialment antisistèmics que busquen fugir de l'ordre alineat ”

Tots aquests processos van ser seguits, encara que amb molta menor extensió i intensitat, per la societat espanyola d'aquells anys, especialment per la nova generació que va anar accedint a la universitat i als llocs de treball. Les particulars i dures condicions en les quals lluitàvem contra la dictadura franquista no van facilitar una explosió de la protesta similar a la que es va produir en països com França o Itàlia. Amb tot, des de 1965 s'havia desenvolupat un moviment estudiantil capaç d'acabar amb el sindicat vertical del règim i d'anar construint un sindicalisme democràtic que va comptar amb el suport de la majoria del món estudiantil. L'any 1968 va ser, precisament, la culminació de l'ascens d'un cicle de lluites que potser va tenir en el recital de Raimon, el 18 de maig a la Facultat de Ciències Polítiques i Econòmiques de Madrid, l'acte que més ha quedat en la memòria col·lectiva. Arribaria després l'augment d'una repressió que acabaria proclamant un estat d'excepció el gener de 1969, arran de l'assassinat pocs dies abans de l'estudiant Enrique Ruano, militant del Front d'Alliberament Popular, per la policia franquista. En la justificació d'aquestes mesures d'excepció l'aleshores ministre de Franco Manuel Fraga Iribarne no va ocultar el temor de l'efecte contagi quan va declarar que “és millor prevenir que curar, no ens esperarem a una jornada de maig perquè després sigui més difícil i més cara la solució”.

Avui, cinquanta anys després i més enllà de les trajectòries personals tan dispars dels qui formem part de la “generació del 68”, ens queda un llegat ben definit en aquestes paraules de Daniel Bensaïd: “El que interessa no són les cendres de Maig del 68, sinó les seves brases, les reaparicions dels possibles vençuts i rebutjats.” Unes brases que es mantenen vives en les onades de protestes que s’han anat succeint des d’aleshores i que continuen generant moviments potencialment antisistèmics que busquen, tal com es proposava en un Manifest publicat el 9 de maig de 1968 a França, “fugir per tots els mitjans d’un ordre alienat però tan fortament estructurat i integrat que la seva simple contestació sempre corre el risc de ser posada al seu servei”.

Fotografia : 31 de maig de 1968. Manifestació Gaulliste als carrers de Toulouse.

© Generalitat de Catalunya